

RAAP-NOTITIE 4502

Plangebied Het Melven te Veghel

Gemeente Veghel

Archeologisch vooronderzoek: een waarderend
proefsleuvenonderzoek

Archeologisch Adviesbureau

4500 voor Chr.

3750 voor Chr.

2200 voor Chr.

700 voor Chr.

150 na Chr.

320 na Chr.

250 na Chr.

1650 na Chr.

Colofon

Opdrachtgever: de heer F. Goorts

Titel: Plangebied Het Melven te Veghel, gemeente Veghel: archeologisch vooronderzoek:
een waarderend proefsleuvenonderzoek

Status: eindversie

Datum: 24 mei 2013

Auteurs: *dr. M.P.F. Verhoeven & drs. M. Janssens*

Projectcode: VEGME

Bestandsnaam: NO4502_VEGME.doc

Projectleider: dr. M.P.F. Verhoeven

Projectmedewerkers: J. Hansen & drs. M. Janssens

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 56252

Bewaarplaats documentatie: RAAP Zuid-Nederland

Autorisatie: drs. W. De Baere

Bevoegd gezag: gemeente Veghel

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2013

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van de heer F. Goorts heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 5 april 2013 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in een weiland gelegen tussen Het Melven 2 en Het Melven 3 nabij Veghel in de gemeente Veghel. Dit onderzoek was noodzakelijk in verband met woningbouw op vier locaties. Ieder van de vier locaties is onderzocht middels een proefsleuf van 4x15 m.

Tijdens het onderzoek zijn geen archeologische sporen of vondsten aangetroffen. Er is dus geen sprake van een archeologische vindplaats. Vanwege het ontbreken van archeologische resten wordt geadviseerd om de woningbouwlocaties vrij te geven voor verdere ontwikkeling.

In een selectiebesluit van 7 mei 2013 heeft de gemeente Veghel (de heer M.G.M. van den Broek) zich akkoord verklaard met dit advies.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Inhoudsopgave	4
1 Inleiding	5
1.1 Administratieve gegevens.....	5
1.2 Aanleiding en doelstelling.....	5
1.3 Randvoorwaarden.....	5
2 Context	6
3 Doel van het onderzoek.....	8
4 Methoden	9
5 Resultaten	10
5.1 Bodem.....	10
5.2 Archeologie	10
6 Conclusies en aanbevelingen	12
6.1 Conclusies.....	12
6.2 Aanbevelingen.....	13
Literatuur	14
Gebruikte afkortingen	14
Verklarende woordenlijst.....	15
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen	16
Bijlage 1: Kolomprofielen.....	27

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens

- *locatie*: plangebied Het Melven (vier woningbouwlocaties)
  - *plaats*: Veghel
  - *gemeente*: Veghel
  - *provincie*: Noord-Brabant
  - *toponiem*: Melven
  - *oppervlakte plangebied*: 601 m²
  - *kaartblad topografische kaart Nederland, schaal 1:25.000*: 45G
  - *centrumcoördinaten kopse kanten sleuven (X/Y)*:

1	167,44.02/402,488.82 & 167,458.48/402.479.86
2	167,452.89/402,465.26 & 167,467.35/402,456.3
3	167,465.38/402,478.29 & 167479.83/402,469.34
4	167,491.17/402,431.88 & 167,504.22/402,442.76
- *bevoegde overheid*: gemeente Veghel
- *onderzoekskader*: verzoek vrijstellingsprocedure ex artikel 19, lid 1 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.
- *datum veldonderzoek*: 9 mei 2013
- ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 56252
- *beheer en plaats vondsten en documentatie*: archief RAAP-zuid. De vondsten en documentatie zullen worden overgedragen aan het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten van de provincie Noord-Brabant.

1.2 Aanleiding en doelstelling

In het plangebied zijn bodemingrepen gepland die mogelijk bedreigend zijn voor eventuele archeologische resten. In het kader van de Archeologische Monumenten Zorg is volgens het door de bevoegde overheid goedgekeurde PvE (Tolboom, 2012) een inventariserend veldonderzoek (waarderende fase) door middel van proefsleuven uitgevoerd. Het doel van dit onderzoek was het toetsen en aanvullen van de gespecificeerde archeologische verwachting met het betrekking tot het onderzochte plangebied, waarbij de waardering (fysieke en inhoudelijke kwaliteit) van eventuele vindplaatsen voorop stond.

1.3 Randvoorwaarden

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.2), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtlijn. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

2 Context

Inleiding

Het plangebied (figuur 1) maakt deel uit van een groot stuk van de gemeente Veghel ('Veghel-Zuidoost') waar reeds een archeologisch en cultuurhistorisch bureauonderzoek alsmede een verkennend en karterend booronderzoek heeft plaatsgevonden (Van Dijk e.a., 2006; De Boer & Verbeek, 2007). Beide onderzoeken vormen de basis voor een Programma van Eisen (PvE) dat geldt voor plangebied 'Veghels Buiten' dat vrijwel overeenkomt met het gebied Veghel-Zuidoost (Tolboom, 2011). Plangebied Het Melven maakt deel uit van plangebied Veghels Buiten. Onder andere aan de hand van deze bronnen wordt in de volgende paragrafen de landschappelijke, archeologische en historische context van plangebied Het Melven beschreven. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde geologische en archeologische perioden.

Landschap

Het plangebied ligt volgens de geomorfologische kaart op dekzandruggen, al dan niet met oud bouwlanddek (Stiboka/RGD, 1983: code 3L5). Ten noorden en oosten van het plangebied ligt een grote vlakte van ten dele verspoelde dekzanden (code 2M9; figuur 2). Ten zuiden en zuidwesten van het plangebied liggen enkele dekzandruggen (code 3K14). De ondergrond bestaat uit zand dat tijdens het Pleistoceen is afgezet door de wind. Deze afzettingen worden gerekend tot de Formatie van Boxtel (Weerts e.a., 2006). Het dekzand is afgezet tijdens de laatste twee ijstijden onder periglaciale omstandigheden, vergelijkbaar met die op de toendra's in noordelijk Siberië. Onder deze omstandigheden werden door de wind grote hoeveelheden bodemmateriaal verplaatst (De Mulder e.a., 2003).

Volgens de bodemkaart komen in het plangebied hoge zwarte enkeerdgronden voor, gevormd in leemarm of zwak lemig zand (Stiboka, 1976: code zEZ21) met grondwatertrap VI (figuur 3). Enkeerdgronden zijn bodems met een A-horizont die dikker is dan 50 cm. Die dikke bovengrond is het gevolg van eeuwenlange (vanaf de Late Middeleeuwen) bemesting met potstalmest om zo de vruchtbaarheid van akkers op peil te houden. Enkeerdgronden bevinden zich voornamelijk rondom oude bewoningskernen (zoals Veghel). Deze bodems worden ook vaak aangeduid met de term es of esdek. De betekenis van essen voor archeologisch onderzoek is tweeledig. Enerzijds zijn vanwege de beschermende werking van het esdek archeologische sporen uit de perioden voor de Late Middeleeuwen in de regel goed geconserveerd. Anderzijds zijn archeologische vindplaatsen in gebieden met een esdek moeilijk op te sporen. Ze bevinden zich immers buiten het bereik van de ploeg, waardoor weinig tot geen archeologisch materiaal aan het oppervlak komt. Vanwege het dikke dek bevinden zich vaak intacte podzolbodems onder esdekken. Podzolbodems zijn gronden met een duidelijke ontwikkeling van bodemhorizonten. Van boven naar beneden: A-horizont: de donkere humushoudende bovenlaag; E-horizont: grijze uitspoelingslaag; B-horizont: bruine uitspoelingshorizont; C-horizont: het moedermateriaal (geel of grijs zand). Direct ten zuiden van het plangebied (aan de overkant van de weg) komen volgens de bodemkaart laarpodzolgronden in leemarm en zwak lemig fijn zand voor (code cHn21) met grondwatertrap V. Iets verder naar het noordwesten liggen beekerdgronden in leemarm en zwak lemig fijn zand (code pZg21) met

grondwatertrap III. Laarpodzolgronden zijn overwegend oude ontginningsgronden. Ze komen vooral voor op de overgang tussen enkeerdgronden en lager gelegen gronden. Beekeerdgronden zijn natte bodems met vrijwel geen bodemontwikkeling: de humushoudende bovengrond ligt direct op de C-horizont. Beekeerdbodems zijn veelal gerelateerd aan beekdalen. Aan de rand daarvan en in natte vlaktes in het algemeen komen vaak gooreerdgronden voor, die soms zwak ontwikkelde B-horizonten hebben.

Archeologie

De dichtsbijzijnde archeologische vindplaatsen liggen circa 500 m ten noordwesten van het plangebied; het betreft ARCHIS-waarnemingsnr. 14233 en vondstmeldingsnr. 420877. ARCHIS-waarneming 14233 betreft de vermelding van nederzettingmateriaal uit het Neolithicum, de Vroege Middeleeuwen, de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd. De vondsten bestaan uit vuurstenen afslagen, aardewerk en glas. deze vondsten werden gedaan in het kader van de ruilverkaveling, waarvan wordt opgemerkt dat het oorspronkelijke esdek zwaar is verstoord. Vondstmelding 420877 heeft betrekking op een proefsleuvenonderzoek van BAAC. In de 19 sleuven zijn *off-site* sporen en enkele bewoningsresten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd aangetroffen. Het gaat met name om een potstal uit de 17e-18e eeuw. De vindplaats werd niet als behoudenswaardig aangemerkt. Circa 500 m ten zuiden van het plangebied bevindt zich ARCHIS-waarneming 410550, die betrekking heeft op een booronderzoek. Rondom enkele boringen werd aardewerk, baksteen en glas uit de Nieuwe tijd aangetroffen. De aangetroffen glasbrokken wijzen mogelijk op een glasoven.

De meeste meldingen kunnen toegeschreven worden aan de nieuwbouwwijk Scheifelaar II, circa 775 m ten zuidwesten van het plangebied. Recent zijn tijdens een opgraving op een dekzandrug verscheidene boerderijen, bijgebouwen, spiekers en kuilen, gegroepeerd rond vennetjes aangetroffen, daterend uit de IJzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen (Van der Veken & Blom, in voorbereiding).

Volgens de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart (Boshoven & Buesink, 2009) geldt voor het plangebied een middelhoge archeologische verwachting. Die verwachting is met name gebaseerd op het voorkomen van dekzandwelingen en esdekken in het plangebied.

Historie

Het plangebied is op alle geraadpleegde historische kaarten (Kadaster 1830-1850 tot en met 1988; Minuutplan, 1811-1832: watwaswaar.nl) onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Ten zuidwesten van het plangebied bevindt zich op de Minuutplan een vierkant gebouw, ongeveer ter hoogte van het tegenwoordige huisnummer Het Melven 2 (figuur 4). Op een historische kaart uit de periode 1838-1857 (Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990: blad 40) is goed te zien dat het plangebied aan de rand van de zogenaamde woeste gronden ligt, dat wil zeggen de extensief gebruikte heide-, moeras- en bosgebieden (figuur 5). Het feit dat deze gebieden in deze periode onbebouwd en niet in cultuur gebracht zijn (terwijl het gebied er omheen wel in cultuur is gebracht), heeft hoogstwaarschijnlijk te maken met de relatief natte omstandigheden. Zo ligt er een groot ven ten oosten van het plangebied.

3 Doel van het onderzoek

Het algemene doel van het proefsleuvenonderzoek was het aanvullen en toetsen van de archeologische verwachting en het waarden van eventuele vindplaatsen. Daartoe zijn in het Programma van Eisen (Tolboom, 2011) de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Is er een vindplaats aanwezig binnen de onderzoeksgebieden?
2. Zo ja: beschrijf per vindplaats de datering, het complextype, de aard van de sporen en vondsten, de verspreiding van de sporen en vondsten en de begrenzing van de vindplaats (indien mogelijk) zowel binnen als buiten het onderzoeksgebied.
3. Hoe is de bodemopbouw/stratigrafie binnen het onderzoeksgebied en wat is de relatie van de aangetroffen vindplaats met de bodemopbouw?
4. Hoe is de landschappelijke situatie van het plangebied te beschrijven? Is er sprake van een natuurlijke laagte of beekdal in het zuidelijk deel van het plangebied?
5. Hoe heeft het landgebruik binnen het onderzoeksgebied zich in de loop van de tijd ontwikkeld? Wat is de relatie tussen de aangetroffen sporen uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd en de oudste kadastrale kaarten?
6. Wat is de waardering van de vindplaats? Geef daarbij aan in hoeverre de vindplaats in een groter onderzoekskader is in te passen.
7. Zijn er verstoringen aanwezig binnen het onderzoeksgebied? Zo ja, waar bevinden deze zich en tot hoe diep hebben deze de bodem verstoord?
8. Hoe sluiten de resultaten van het onderzoek aan op de archeologische verwachting zoals die in het vooronderzoek voor het onderzoeksgebied is vastgesteld?
9. Indien er geen vindplaats is vastgesteld, hoe is dit te verklaren (landschappelijk, verstoring of gewoon niet aanwezig)?

4 Methoden

Sleuven, opgravingsvlakken en profielen

In totaal zijn vier sleuven van circa 4x15 m aangelegd met een gezamenlijke oppervlakte van circa 270 m². De nabijgelegen sleuven liggen in het centrum van de toekomstige bouwblokken. De sleuven 1, 2 en 3 waren noordwest-zuidoost georiënteerd; sleuf 4 langs de weg was noordoost-zuidwest georiënteerd. In alle sleuven is één opgravingsvlak aangelegd met een graafmachine met een gladde bak. Het vlak is aangelegd in de top van de C-horizont. De diepte van de sleuven bedroeg circa 0,5 tot 0,7 m -Mv. Alle vlakken zijn getekend op schaal 1:50. Hierbij is gebruik gemaakt van een lokaal meetsysteem dat door middel van een GPS (grondslagpunten met Z-waarden) en een *Total Station* is uitgezet. Dit meetsysteem is ingemeten in het Rijksdriehoeksnet. De hoogte van het maaiveld en de vlakken is ingemeten ten opzichte van NAP. De sporen en bodemlagen zijn in een doorlopende reeks genummerd. De profielen zijn gedocumenteerd middels circa 1 m brede kolomprofielen om de circa 10 m (acht profielen: zie bijlage 1). De profielen zijn per put als volgt genummerd: putnummer, putzijde (noord = 1, oost = 2, zuid = 3, west = 4), profielnummer (bijv.: profiel 112 = put 1, noordzijde, profiel 1). Alle vlakken, profielen en sporen zijn gefotografeerd. Opgravingsvlakken en de stort zijn steeds afgezocht met een metaaldetector.

Afwerking en behandeling van sporen en vondsten

De grondsporen zijn ingemeten en op de vlaktekening ingetekend. Alle archeologisch relevante sporen zijn gecoupeerd, getekend, gefotografeerd en afgewerkt. De spoornummers worden in dit rapport aangeduid met een hoofdletter S (S 1). De sporen 1, 2 en 3 betreffen een verstoring en greppels. De overige spoornummers betreffen bodemlagen: S 8000 = C-horizont, S 9000 = recente bouwvoor, S 9001 = menglaag en S 9002 = ophogingslaag.

5 Resultaten

5.1 Bodem

In alle sleuven is een zwaar verstoorde bodem aangetroffen. Deze verstoringen hangen samen met het voormalig grondgebruik en een ruilverkaveling. Zo wist de opdrachtgever (de heer F. Goorts) te melden dat er aspergeteelt heeft plaatsgevonden op het terrein, waarbij de grond diep is omgezet en ook kuilen zijn gegraven. Met de ruilverkaveling in de jaren 70 van de 20e eeuw is het terrein bovendien flink omgezet; het gebied werd geëgaliseerd en oude perceelsgrenzen (greppels/sloten) waren opgevuld.

De bodem bestaat uit matig fijn dekzand. In alle sleuven is onder de circa 30 cm dikke, donkerbruine bouwvoor (S 9000) of opgebrachte grond (S 2009) een circa 10-20 cm dikke verstoorde laag aangetroffen (figuur 6). De verstoring reikt tot circa 50 cm -Mv. Overal waren lineaire, bruine en grijze sporen aanwezig, als gevolg van het lostrekken van grond. Als gevolg hiervan is de grond, bestaande uit bruingrijs en geel gevlekt zand (S 9001), omgezet tot in de C-horizont (S 8000). In de gele of grijze C-horizont bevond zich bijzonder veel ijzer in de vorm van concreties en zelfs tot wel 15 cm grote knollen (figuur 7). Al dit ijzer en de soms grijze kleur van het zand wijst op periodiek zeer natte omstandigheden. Zo kwam tijdens het couperen van spoor in sleuf 4 het grondwater zeer snel naar boven. Wat dit betreft was de coupe van spoor 3 in sleuf 4 belangwekkend (figuur 8). Boven de vulling van een oude sloot bevond zich een 10-20 cm dikke, grijsgeel gevlekte verstoorde laag (S 9002) die waarschijnlijk tijdens de ruilverkaveling op de sloot is gebracht om de bodem droger te maken. Boven deze laag bevond zich een 40 cm dikke bouwvoor met veel roest aan de basis (S 9000). De vulling van de sloot zelf bestond uit donkergrijs, zeer humeus zand. Onder de vulling heeft zich als gevolg van uitloging een grijze laag gevormd.

Het verwachte esdek is dus nergens meer aangetroffen: als het aanwezig was, is het vernietigd door bodemverstoringen. Anderzijds zijn de sleuven aangelegd in een zone vlakbij natte bodems (podzolen en bekeerdgronden). In combinatie met de aangetroffen natte situatie in de sleuven, ligt het daarom meer voor de hand dat we met verstoorde bekeerd- of gooreerd bodems te maken hebben.

5.2 Archeologie

Grondsporen

Behalve de vele recente verstoringen als gevolg van onder andere aspergeteelt zijn er drie grondsporen gedocumenteerd (figuur 9). Alle sporen bevinden zich gedeeltelijk buiten de sleuven, waardoor de dimensies niet bekend zijn. Spoor 1 in sleuf 1 is een ovale, donkerbruine, recente kuil van minimaal 1,5x5 m in oppervlak met een zeer humeuze vulling. Spoor 2 in het uiterste zuidoosten van sleuf 3 is een circa 70 cm brede greppel met een komvormige doorsnede en een bewaarde diepte van slechts 5-10 cm. De vulling bestond uit bruingrijs, humeus zand. Spoor 3 is hierboven reeds gedeeltelijk beschreven: het betreft een circa 1,5 m brede, noordwest-zuidoost georiënteerde sloot die dwars door het zuiden van de sleuf loopt. Zoals beschreven bestaat de

oorspronkelijke vulling van de sloot uit een circa 20 cm dik komvormig pakket donkerbruin, humeus zand. Ten behoeve van de ruilverkaveling is de sloot opgevuld en buiten gebruik geraakt. de bewaarde diepte van de sloot is circa 60 cm.

Vondsten

Er zijn geen vondsten aangetroffen.

Waardering

In de KNA worden criteria genoemd voor de waardering van archeologische vindplaatsen. Omdat er geen archeologische vindplaatsen zijn aangetroffen, is een waardering volgens KNA-normen echter niet relevant.

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusies

Hieronder worden de conclusies gegeven in de vorm van de antwoorden op de onderzoeksvragen (zie hoofdstuk 3) uit het PvE (Tolboom, 2011). Er is in het onderzoeksgebied geen archeologische vindplaats aangetroffen, maar wel recente antropogene sporen en vooral recente verstoringen. De vragen uit het PvE hebben vrijwel allemaal betrekking op de eventuele aanwezigheid van vindplaatsen. Hieronder worden de onderzoeksvragen beantwoord op basis van de aangetroffen sporen en vondsten.

1. *Is er een vindplaats aanwezig binnen de onderzoeksgebieden?*

Nee: er is geen archeologische vindplaats aanwezig in de vier gegraven sleuven.

2. *Zo ja: beschrijf per vindplaats de datering, het complextype, de aard van de sporen en vondsten, de verspreiding van de sporen en vondsten en de begrenzing van de vindplaats (indien mogelijk) zowel binnen als buiten het onderzoeksgebied.*

Niet van toepassing: er is geen vindplaats ontdekt.

3. *Hoe is de bodemopbouw/stratigrafie binnen het onderzoeksgebied en wat is de relatie van de aangetroffen vindplaats met de bodemopbouw?*

De zandbodem is zwaar verstoord tot circa 50 cm -Mv. In alle sleuven bevond zich onder de bouwvoor of opgebrachte laag een (als gevolg van onder andere aspergeteelt en de ruilverkaveling) verstoorde laag met daaronder een C-horizont met zeer veel ijzer. In sleuf 4 was sprake van een opgebrachte laag die waarschijnlijk diende om het gebied droger te maken.

4. *Hoe is de landschappelijke situatie van het plangebied te beschrijven? Is er sprake van een natuurlijke laagte of beekdal in het zuidelijk deel van het plangebied?*

Het plangebied ligt aan de rand van een dekzandvlakte, op de overgang van droge (grondwatertrap VI) naar natte (grondwatertrap III) gronden (in het zuidoosten). Verder naar het zuiden bevinden zich dekzandruggen.

5. *Hoe heeft het landgebruik binnen het onderzoeksgebied zich in de loop van de tijd ontwikkeld? Wat is de relatie tussen de aangetroffen sporen uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd en de oudste kadastrale kaarten?*

Op de geraadpleegde historische kaarten is het plangebied steeds in gebruik als landbouwgrond. De in sleuf 4 aangetroffen sloot is niet gevonden op oude kaarten, maar dit kan met schaalniveau te maken hebben. De sloot ligt 17 m ten noorden van een huidige perceel-scheiding (een droge greppel). Een dergelijke relatief kleine verplaatsing is niet af te leiden van historische kaarten.

6. *Wat is de waardering van de vindplaats? Geef daarbij aan in hoeverre de vindplaats in een groter onderzoekskader is in te passen.*

Niet van toepassing: er is geen vindplaats ontdekt.

7. *Zijn er verstoringen aanwezig binnen het onderzoeksgebied? Zo ja: waar bevinden deze zich en tot hoe diep hebben deze de bodem verstoord?*

De bodem is in alle sleuven zwaar verstoord tot circa 50 cm -Mv. De verstoring is het gevolg van met name aspergeteelt en de ruilverkaveling uit de jaren 70 van de 20e eeuw.

8. *Hoe sluiten de resultaten van het onderzoek aan op de archeologische verwachting zoals die in het vooronderzoek voor het onderzoeksgebied is vastgesteld?*

De volgens de gemeentelijke verwachtingskaart middelhoge archeologische verwachting kon niet worden bevestigd. Zie onderzoeksvraag 9 voor mogelijke verklaringen.

9. *Indien er geen vindplaats is vastgesteld, hoe is dit te verklaren (landschappelijk, verstoring of gewoon niet aanwezig)?*

De middelhoge verwachting was gebaseerd op het voorkomen van dekzandruggen en esdekken, dat wil zeggen vanwege een hoge en droge ligging in een vruchtbaar landbouwgebied. Zo zijn er op een uitgesproken dekzandrug bij De Scheifelaar, ten zuiden van het plangebied, rijke vindplaatsen uit de IJzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen gevonden. Gebleken is echter dat plangebied Het Melven in een relatief natte dekzandvlakte ligt, die veel minder aantrekkelijk was voor bewoning. Uit de aanwezigheid van een grote zone met natte, zogenaamde woeste gronden in de periode 1838-1857 direct ten oosten van het plangebied blijkt dat het plangebied in een voor bewoning relatief perifeer gebied ligt. Zelfs tegenwoordig is de zone tussen Veghel en Erp slechts dun bevolkt. Wel kan men zich eventueel extensieve (*off-site*) activiteiten voorstellen, zoals het graven van waterkuilen of de bouw van een schuurtje, maar gezien de zwaar verstoorde bodem kon dit niet worden vastgesteld in het plangebied.

6.2 Aanbevelingen

Het onderzoek heeft geen aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van archeologische resten in het onderzoeksgebied. Daarom wordt archeologisch vervolgonderzoek niet noodzakelijk geacht.

In een selectiebesluit van 7 mei 2013 heeft de gemeente Veghel (de heer M.G.M. van den Broek) zich akkoord verklaard met dit advies.

Literatuur

- Boshoven, E. & A. Buesink**, 2009. Gemeente Veghel. Een actualisatie van de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart. *BAAC-rapport V-08.0120*. BAAC bv, Deventer.
- Minuutplan**, 1811-1832. *Veghel, sectie C, blad 2*. Ontleend aan <http://watwaswaar.nl>.
- Mulder E. de, M. Geluk, I. Ritsema, W. Westerhoff & T. Wong**, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff bv., Groningen/Houten.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Stiboka**, 1976. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:25.000. Blad 45 Oost 's-Hertogenbosch*. Stiboka, Wageningen.
- Stiboka/RGD**, 1983. *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 45 's-Hertogenbosch*. Stiboka/RGD, Wageningen/Haarlem.
- Tolboom, M.A.**, 2012. Programma van Eisen Veghel: Veghels Buiten. *BAAC-project 11.0175*. BAAC bv, s'-Hertogenbosch.
- Veken, B. Van der & E. Blom (red.)**, in voorbereiding. Veghel De Scheifelaar II. Een opgraving. *ADC-rapport xxxx*. ADC ArchoProjecten, Amersfoort.
- Weerts, H., J. Schokker, K. Rijdsijk & C. Laban**, 2006. *Geologische overzichtskaart van Nederland*. TNO Bouw en Ondergrond, Utrecht.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1990. *Grote historische Atlas van Nederland, schaal 1:50.000; Deel 4: Zuid-Nederland 1838-1857*. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
GPS	Global Positioning System
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvE	Programma van Eisen
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Verklarende woordenlijst

dekzand

Fijnzandige afzettingen die onder periglaciale omstandigheden voornamelijk door windwerking ontstaan zijn; de dekzanden van het Weichselien vormen in grote delen van Nederland een 'dek' (Saalien: Formatie van Eindhoven; Weichselien: Formatie van Twente).

enkeerdgronden

Dikke eerdgrond (= laag met donkere, min of meer rulle grond, met organische en anorganische bestanddelen) ontwikkeld op zandgrond onder invloed van de mens; worden ook wel essen genoemd.

esdek

Oud verhoogd bouwland, ontstaan door ophoging ten gevolge van bemesting. Voor de bemesting werden plaggen of met zand vermengde potstalmest opgebracht. De term es is gangbaar in Noord- en Oost-Nederland. In Midden-Nederland wordt gesproken van enk of eng en in Zuid-Nederland van akker of veld.

grondsporen

Sporen van menselijke werkzaamheden in het verleden (kuilen, greppels, paalgaten), herkenbaar als verkleuringen en verstoringen van de bodemstructuur.

periglaciaal

Heeft betrekking op de stroken rondom het door landijs bedekte gebied, op het daarop heersende klimaat en op kenmerkende verschijnselen in dit gebied.

podzol

Bodem met een uitspoelingslaag (E-horizont) en een inspoelingslaag (B-horizont). Het proces van het uitloggen van de E-horizont en de vorming van een B-horizont door inspoeling van amorfe humus en ijzer wordt podzolering genoemd.

potstal

Uitgediepte veestal.

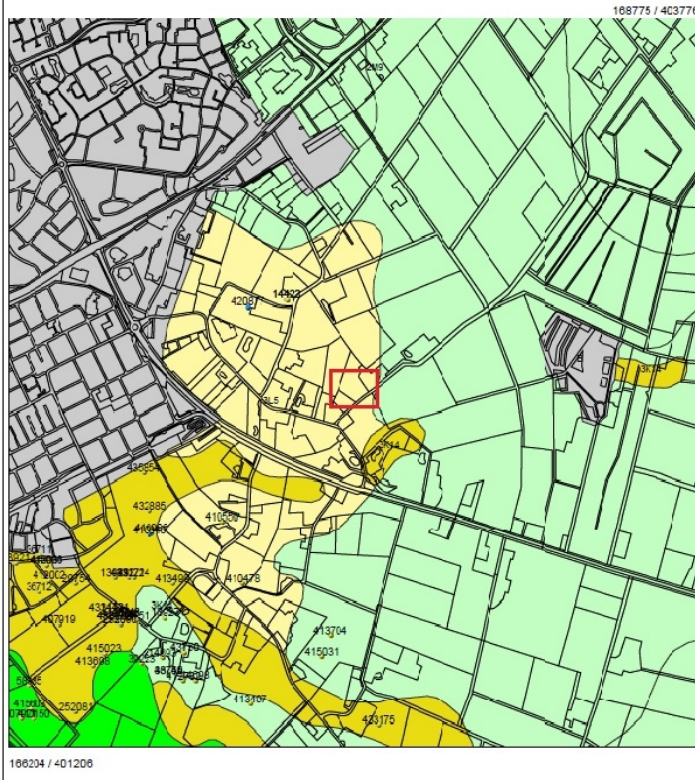
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

- Figuur 1.** Ligging van het plangebied (rode lijnen); inzet: ligging in Nederland (ster).
- Figuur 2.** Geomorfologische context van het plangebied (rode lijn), met archeologische waarnemingen en vondstmeldingen (bron: ARCHIS 2).
- Figuur 3.** Bodemkundige context van het plangebied (rode lijn; bron: Stiboka, 1976).
- Figuur 4.** Het plangebied (rode lijn) op de Minuutplan van 1811-1832 (sectie C, blad 02; bron: watwaswaar.nl).
- Figuur 5.** Uitsnede van een historische kaart uit de periode 1838-1857. De locatie van het plangebied is met een pijl aangegeven (bron: Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990: blad 41).
- Figuur 6.** Westprofiel in sleuf 3 (kolomprofiel 331).
- Figuur 7.** Het vlak in sleuf 1.
- Figuur 8.** Westprofiel van de sloot in sleuf 4. Legend: 1 = bouwvoor; 2 = basis bouwvoor met roest; 3 = ophogingslaag; 4 = recente vulling sloot; 5 = originele slootvulling; 6 = uitlogingslaag.
- Figuur 9.** Sporenoverzicht.
- Tabel 1.** Geologische en archeologische tijdschaal.
- Bijlage 1.** Kolomprofielen.

Figuur 1. Ligging plangebied (rode lijn); inzet: ligging in Nederland (ster).

Legenda

- VONDSTMELDINGEN
- WAARNEMINGEN
- TOP 10 ((c)TDN)
- GEOMORFOLOGIE ((c)Alterra)
  - Wanden
  - Hoge heuvels en ruggen
  - Terrans
  - Hoge dalen
  - Plateaus
  - Terrassen
  - Plateauachtige vormen
  - Waaienvormige glootingen
  - Niet-waaienvormige glootingen
  - Lage ruggen en heuvels
  - Wetvingen
  - Vlakten
  - Laagter
  - Ondiepe dalen
  - Matig diepe dalen
  - Diepe dalen
  - Water
  - Bebouwing
  - Overig (Dijken etc)
- PROVINCIËS

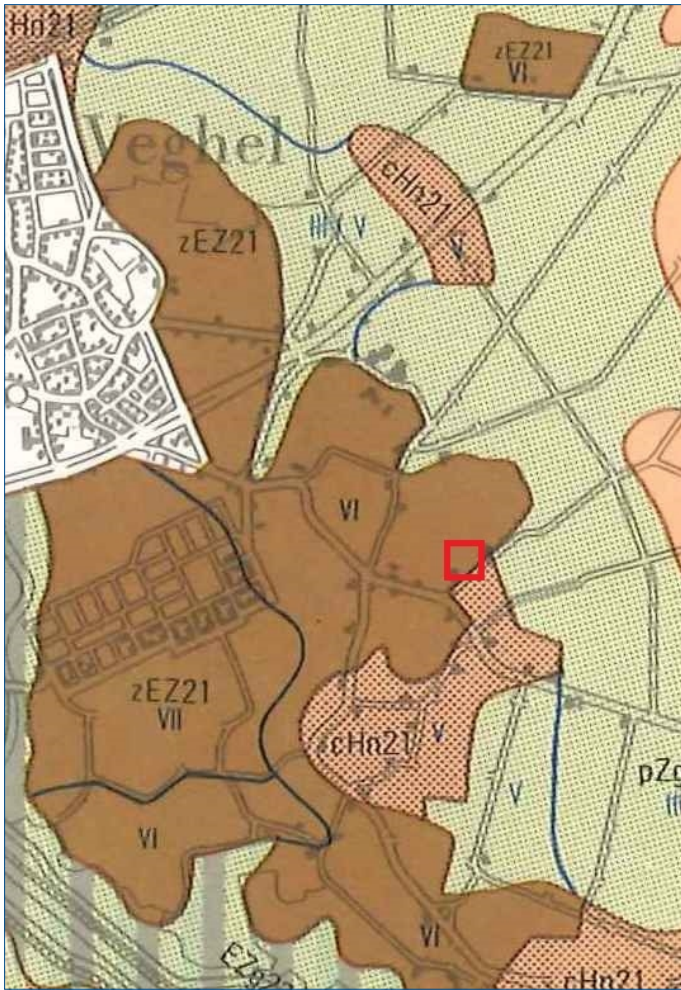
U 500 m

Archis2

Bijdragen voor het Cultureel Erfgoed
Historie van Oost- en Zuid-Nederland
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Figuur 2. Geomorfologische context van het plangebied (rode lijn), met archeologische waarnemingen en vondstmeldingen. Bron: ARCHIS 2.

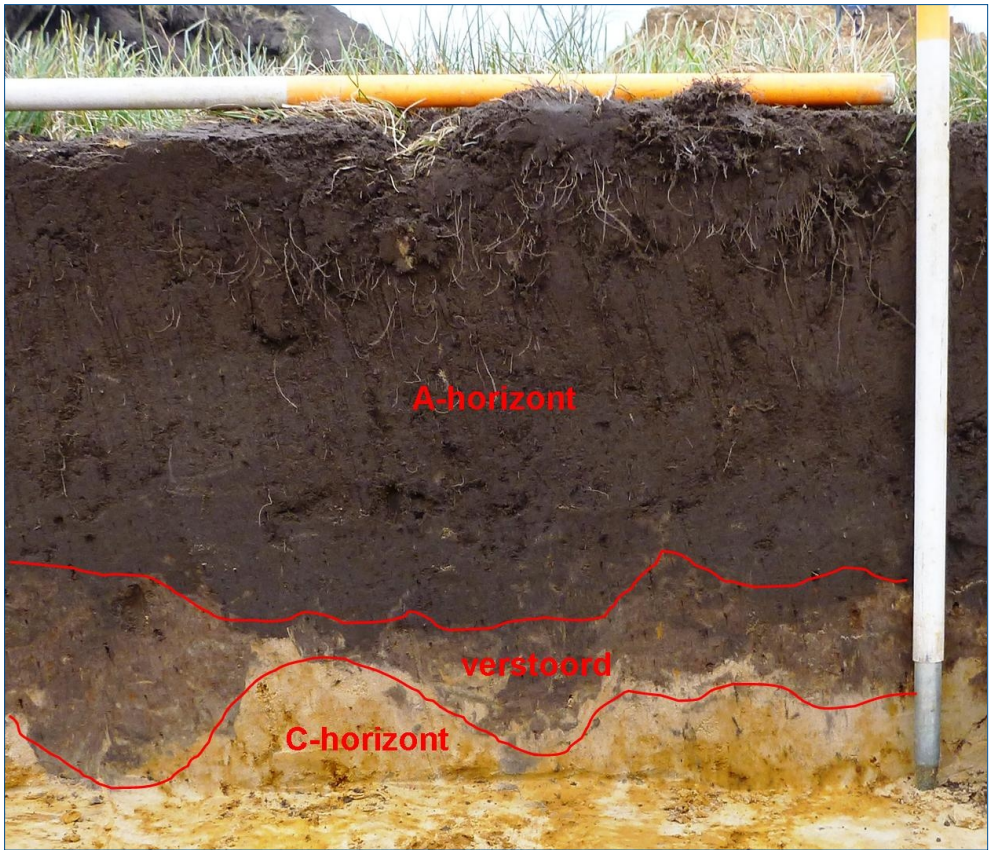
Figuur 3. Bodemkundige context van het plangebied (rode lijn). Bron: Stichting voor Bodemkartering, 1976.

Figuur 4. Het plangebied (rode lijn) op de Minuutplan van 1811-1832 (sectie C, blad 02). Bron: watwaswaar.nl.

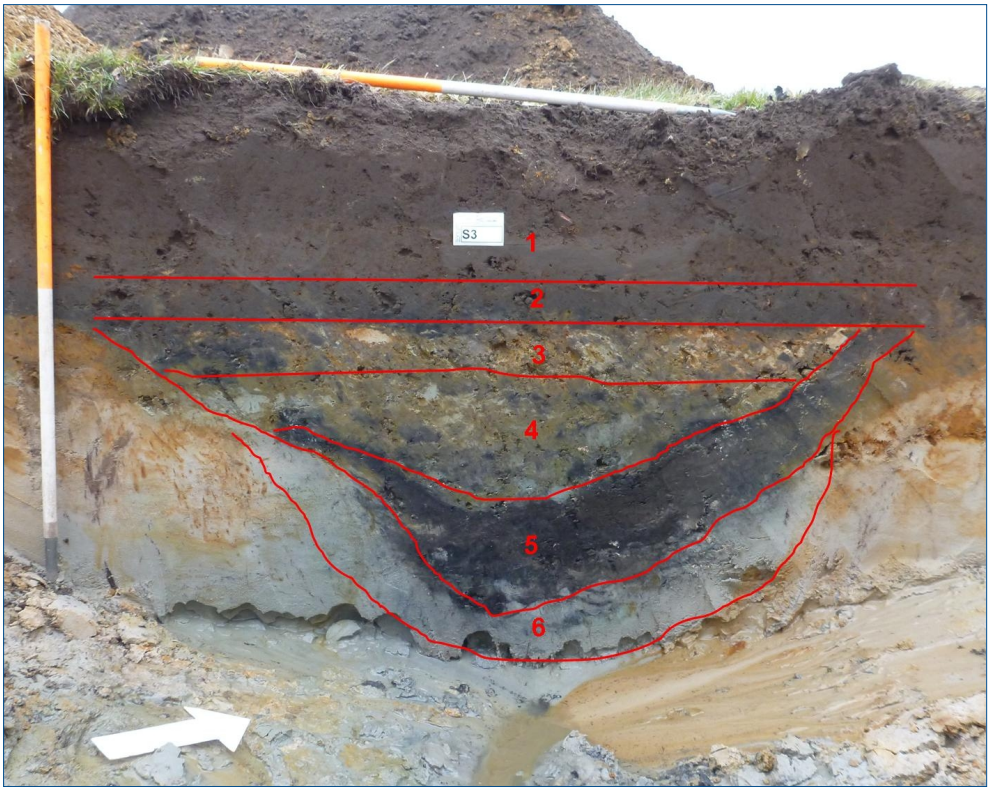
Figuur 5. Uitsnede van een historische kaart uit de periode 1838-1857. De locatie van het plangebied is met een pijl aangegeven. Bron: Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990, blad 41.

Figuur 6. Westprofiel in sleuf 3 (kolomprofiel 331).

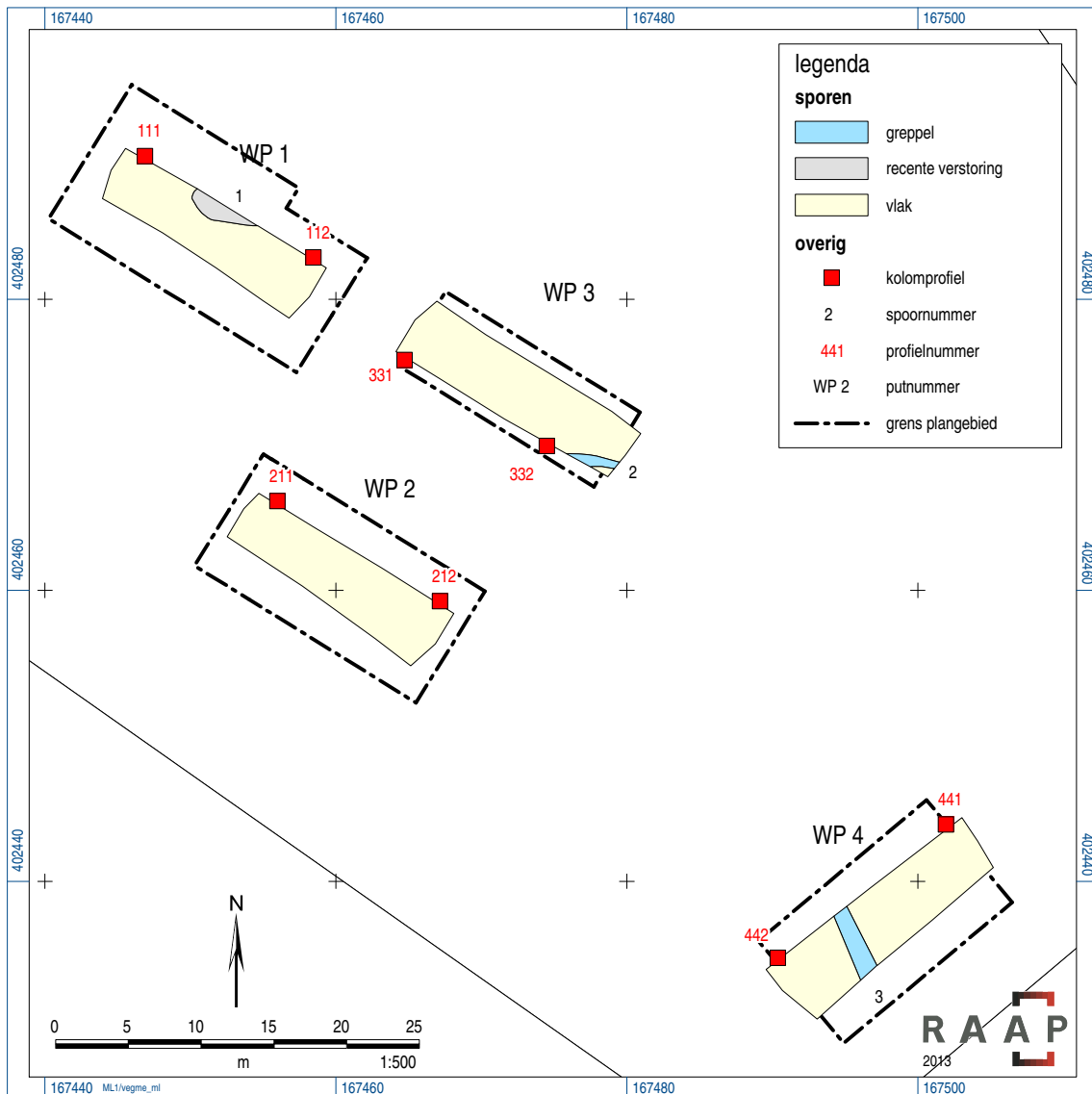

Figuur 7. Het vlak in sleuf 1.

Figuur 8. Westprofiel van de sloot in sleuf 4. 1= bouwvoor; 2= onderkant bouwvoor met roest; 3= ophogingslaag; 4= recente vulling sloot; 5= originele slootvulling; 6= uitlogings-laag.

Figuur 9. Sporenoverzicht.

Geologische perioden			Archeologische perioden							
Tijdvak	Chronozone	Datering	Tijdperk		Datering					
Holoceen	Laat Subatlanticum	1150 na Chr. 0 -450 voor Chr. -3700 -7300 -8700 -9700	Nieuwste tijd (=Nieuwe tijd C)			1795				
			Nieuwe tijd	B	1650					
	A			1500						
	Middeleeuwen		Laat	1250						
			Voi	1050						
			Vroeg	Ottoons	900					
				Karolingisch	725					
				Merovingisch laat	525					
				Merovingisch vroeg	450					
	Romeinse tijd		Laat	270						
			Midden	70 na Chr.						
Vroeg		15 voor Chr.								
IJzertijd	Laat	250								
	Midden	500								
	Vroeg	800								
Bronstijd	Laat	1100								
	Midden	1800								
	Vroeg	2000								
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850								
	Midden	4200								
	Vroeg	4900/5300								
Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450								
	Midden	8640								
	Vroeg	9700								
Pleistoceen	Weichselien	Laat Glaciaal	Prenistorie	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500 16.000 35.000				
							Jong B			
					Pleiniglaciaal		Laat	Jong A		
								Vroeg Glaciaal	Midden	250.000
					Allerød		11.500			
	Vroege Dryas	12.000								
	Bølling	12.500								
	Vroegste Dryas	13.500								
	Denekamp	30.500								
	Hengelo	60.000								
	Moershoofd	71.000								
	Odderade	114.000								
	Brørup	126.000								
	Eemien	236.000								
	Saalien II	241.000								
	Oostermeer	322.000								
	Saalien I	336.000								
	Belvédère/Holsteinien	384.000								
	Glaciaal x	416.000								
	Holsteinien	463.000								
Elsterien	463.000									

Tabel 1. Geologische en archeologische tijdschaal.

Bijlage 1: Kolomprofielen

kolomprofiel: VEGME-111

beschrijver: MJ, datum: 5-4-2013, X: 167.446,87, Y: 402.489,84, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 9,62, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Veghel, opdrachtgever: FG Architectuur, uitvoerder: RAAP Zuid

kolomprofiel: VEGME-112

beschrijver: MJ, datum: 5-4-2013, X: 167.458,44, Y: 402.482,88, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 9,64, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Veghel, opdrachtgever: FG Architectuur, uitvoerder: RAAP Zuid

kolomprofiel: VEGME-211

beschrijver: MJ, datum: 5-4-2013, X: 167.455,98, Y: 402.466,14, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 9,55, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Veghel, opdrachtgever: FG Architectuur, uitvoerder: RAAP Zuid

kolomprofiel: VEGME-212

beschrijver: MJ, datum: 5-4-2013, X: 167.467,15, Y: 402.459,25, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 9,52, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Veghel, opdrachtgever: FG Architectuur, uitvoerder: RAAP Zuid

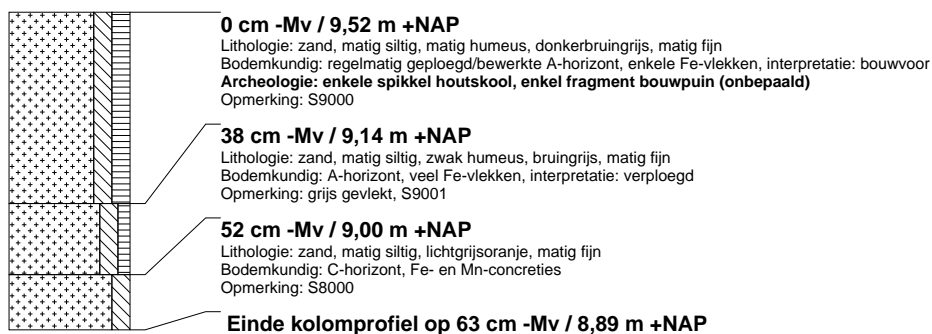
kolomprofiel: VEGME-331

beschrijver: MJ, datum: 5-4-2013, X: 167.464,71, Y: 402.475,84, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 9,64, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Veghel, opdrachtgever: FG Architectuur, uitvoerder: RAAP Zuid

kolomprofiel: VEGME-332

beschrijver: MJ, datum: 5-4-2013, X: 167.474,50, Y: 402.469,92, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 9,52, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Veghel, opdrachtgever: FG Architectuur, uitvoerder: RAAP Zuid

kolomprofiel: VEGME-441

beschrijver: MJ, datum: 5-4-2013, X: 167.501,93, Y: 402.443,91, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 9,50, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Veghel, opdrachtgever: FG Architectuur, uitvoerder: RAAP Zuid

kolomprofiel: VEGME-442

beschrijver: MJ, datum: 5-4-2013, X: 167.490,37, Y: 402.434,74, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 9,46, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, provincie: Noord-Brabant, gemeente: Veghel, opdrachtgever: FG Architectuur, uitvoerder: RAAP Zuid

